

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΑΠΟΦΑΣΗ
(ΣΥΜ 1/2020)

(κατ' άρθρο 2, παρ. 2, περ. ια' του ν. 4013/2011)

Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Στην Αθήνα σήμερα την 3^η Ιουνίου του έτους δύο χιλιάδες είκοσι (2020) ημέρα Τετάρτη και ώρα 9:00 π.μ. και επί της οδού Κεφαλληνίας 45 & Κομνά Τράκα, όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η **ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ** σε συνεδρίαση μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Από τα προσκληθέντα μέλη της Αρχής παρέστησαν κατά την συνεδρίαση τα ακόλουθα:

1. Πρόεδρος:	Γεώργιος Καταπόδης
2. Αντιπρόεδρος:	Αδάμ Καραγλάνης
3. Μέλη:	Δημήτριος Λουρίκας, μέσω τηλεδιάσκεψης
	Δημήτριος Σταθακόπουλος, μέσω τηλεδιάσκεψης
	Μαρία Στυλιανίδου, μέσω τηλεδιάσκεψης
	Ερωφίλη Χριστοβασίλη
	Κωνσταντίνος Βαρδακαστάνης

Γραμματέας: Αντωνοπούλου Μαρία, Π.Ε. Διοικητικού – Οικονομικού.

Εισηγήτριες: Μαρία-Χριστίνα Καξιρή, Ελένη Σταθοπούλου, Νομικοί, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Κατά την διάρκεια της Συνεδρίασης παρέστησαν η εισηγήτρια, Ελένη Σταθοπούλου (μέσω τηλεδιάσκεψης), η εισηγήτρια και Αν. Προϊσταμένη του Τμήματος Γνωμοδοτήσεων, Μαρία – Χριστίνα Καξιρή καθώς και η Προϊσταμένη της Διεύθυνσης Μελετών και Γνωμοδοτήσεων, Μίνα Καλογρίδου,, οι οποίες αποχώρησαν πριν την έναρξη της διαδικασίας ψηφοφορίας και λήψης της απόφασης από τα Μέλη της Αρχής.

Α. ΙΣΤΟΡΙΚΟ – ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ

Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του Τμήματος Γνωμοδοτήσεων της Δ/σης Μελετών και Γνωμοδοτήσεων της Ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων (εφεξής “ΕΑΑΔΗΣΥ” ή

“Αρχή”), ετέθη υπόψη μας το υπ’ αριθμ. πρωτ. 45714/11.05.2020 (αρ. πρωτ. εισερχομένου Αρχής 2478/12.05.2020) ερώτημα της Επιτροπής επί της Επάρκειας των Ληφθέντων Επανορθωτικών Μέτρων Οικονομικών Φορέων προς Απόδειξη της Αξιοπιστίας τους, με θέμα: «Υποβολή ερωτήματος σχετικά με το εάν εμπίπτει η εξέταση της υπαγωγής σε διαδικασία εξυγίανσης οικονομικού φορέα στις αρμοδιότητες της Επιτροπής της παρ. 9 του άρθρου 73 του Νόμου 4412/2016».

Ειδικότερα, με το ως άνω έγγραφό της, η Επιτροπή σε συνέχεια ζητήματος που ετέθη ενώπιόν της και αφορά περίπτωση οικονομικού φορέα, ο οποίος έχει υπαχθεί σε διαδικασία εξυγίανσης και συμμετέχει σε διαγωνιστική διαδικασία, θέτει το ερώτημα «εάν αρκεί η εφαρμογή της παρ. 5 προκειμένου να μην αποκλειστεί ένας οικονομικός φορέας από διαγωνιστική διαδικασία ή εάν η υπαγωγή αυτού σε διαδικασία εξυγίανσης συνιστά μέτρο επανορθωτικού χαρακτήρα με βάση τα οριζόμενα στην παρ. 7 του άρθρου 73 του Νόμου 4412/2016 και συνεπώς εμπίπτει περαιτέρω και στην αρμοδιότητα της Επιτροπής».

Με την παρούσα εξετάζεται, συνεπώς, το ζήτημα εάν η υπαγωγή οικονομικού φορέα σε διαδικασία εξυγίανσης συνιστά μέτρο επανορθωτικού χαρακτήρα κατά τα οριζόμενα στην παρ. 7 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 και, κατά συνέπεια, η Επιτροπή της παρ. 9 είναι αρμόδια για την έκδοση σύμφωνης γνώμης κατά τα οριζόμενα στην παρ. 8 ή εάν η απόφαση της αναθέτουσας αρχής να μην αποκλείει οικονομικό φορέα που βρίσκεται σε κατάσταση εξυγίανσης, υπό την προϋπόθεση ότι η αναθέτουσα αρχή έχει αποδείξει ότι ο εν λόγω φορέας είναι σε θέση να εκτελέσει τη σύμβαση, κατά τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 73, εκδίδεται χωρίς προηγούμενη σύμφωνη γνώμη της Επιτροπής της παρ. 9.

B. ΕΠΙ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΣ:

I. Νομικό πλαίσιο

1. Ο ν. 4412/2016 (Α’ 147) «Δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών (προσαρμογή στις Οδηγίες 2014/24/ΕΕ και 2014/25/ΕΕ)», ως τροποποιημένος ισχύει, ιδίως :

- **Το άρθρο 73** «Λόγοι αποκλεισμού (άρθρο 57 παράγραφοι 1 έως 6 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ)»

«1. Οι αναθέτουσες αρχές αποκλείουν έναν οικονομικό φορέα από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης σύμβασης όταν αποδεικνύουν, με την επαλήθευση που προβλέπεται στα άρθρα 79 έως 81 ή είναι γνωστό στην αναθέτουσα αρχή με άλλο τρόπο, ότι υπάρχει εις βάρος του αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση για έναν από τους ακόλουθους λόγους:

α) συμμετοχή σε εγκληματική οργάνωση, όπως αυτή ορίζεται στο άρθρο 2 της απόφασης-πλαίσιο 2008/841/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 2008, για την καταπολέμηση του οργανωμένου εγκλήματος(ΕΕ L 300 της 11.11.2008 σ.42),

β) δωροδοκία, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 της σύμβασης περί της καταπολέμησης της διαφθοράς στην οποία ενέχονται υπάλληλοι των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή των κρατών-μελών της Ένωσης (ΕΕ C 195 της 25.6.1997, σ. 1) και στην παράγραφο 1 του άρθρου 2 της απόφασης-πλαίσιο 2003/568/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 22ας Ιουλίου 2003, για την καταπολέμηση της δωροδοκίας στον ιδιωτικό τομέα (ΕΕ L 192 της 31.7.2003, σ. 54), καθώς και όπως ορίζεται στην κείμενη νομοθεσία ή στο εθνικό δίκαιο του οικονομικού φορέα,

γ) απάτη, κατά την έννοια του άρθρου 1 της σύμβασης σχετικά με την προστασία των οικονομικών συμφερόντων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ C 316 της 27.11.1995, σ. 48), η οποία κυρώθηκε με το ν. 2803/2000 (Α’ 48),

δ) τρομοκρατικά εγκλήματα ή εγκλήματα συνδεόμενα με τρομοκρατικές δραστηριότητες, όπως ορίζονται, αντιστοίχως, στα άρθρα 1 και 3 της απόφασης-πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου της 13ης Ιουνίου 2002, για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας (ΕΕ L 164 της 22.6.2002, σ. 3) ή ηθική αυτουργία ή συνέργεια ή απόπειρα διάπραξης εγκλήματος, όπως ορίζονται στο άρθρο 4 αυτής,

ε) νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 1 της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 26ης Οκτωβρίου 2005, σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (ΕΕ L 309 της 25.11.2005, σ. 15), η οποία ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με το ν. 3691/2008 (Α' 166),

στ) παιδική εργασία και άλλες μορφές εμπορίας ανθρώπων, όπως ορίζονται στο άρθρο 2 της Οδηγίας 2011/36/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 5ης Απριλίου 2011, για την πρόληψη και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων και για την προστασία των θυμάτων της, καθώς και για την αντικατάσταση της απόφασης-πλαίσιο 2002/629/ΔΕΥ του Συμβουλίου (ΕΕ L 101 της 15.4.2011, σ. 1), η οποία ενσωματώθηκε στην εθνική νομοθεσία με το ν. 4198/2013 (Α' 215).

Η υποχρέωση αποκλεισμού οικονομικού φορέα εφαρμόζεται επίσης όταν το πρόσωπο εις βάρος του οποίου εκδόθηκε αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση είναι μέλος του διοικητικού, διευθυντικού ή εποπτικού οργάνου του εν λόγω οικονομικού φορέα ή έχει εξουσία εκπροσώπησης, λήψης αποφάσεων ή ελέγχου σε αυτό. Η υποχρέωση του προηγούμενου εδαφίου αφορά:

αα) στις περιπτώσεις εταιρειών περιορισμένης ευθύνης (Ε.Π.Ε.), ιδιωτικών κεφαλαιουχικών εταιρειών (Ι.Κ.Ε.) και προσωπικών εταιρειών (Ο.Ε. και Ε.Ε.), τους διαχειριστές,

ββ) στις περιπτώσεις ανωνύμων εταιρειών (Α.Ε.), τον διευθύνοντα σύμβουλο, καθώς και όλα τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, γγ) στις περιπτώσεις των συνεταιρισμών τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου.

2. Αποκλείεται από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης σύμβασης οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας, εάν η αναθέτουσα αρχή:

α) γνωρίζει ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης και αυτό έχει διαπιστωθεί από δικαστική ή διοικητική απόφαση με τελεσίδικη και δεσμευτική ισχύ, σύμφωνα με διατάξεις της χώρας όπου είναι εγκατεστημένος ή την εθνική νομοθεσία ή/και

β) μπορεί να αποδείξει με τα κατάλληλα μέσα ότι ο οικονομικός φορέας έχει αθετήσει τις υποχρεώσεις του όσον αφορά την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης.

Αν ο οικονομικός φορέας είναι Έλληνας πολίτης ή έχει την εγκατάστασή του στην Ελλάδα, οι υποχρεώσεις του που αφορούν τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης καλύπτουν τόσο την κύρια όσο και την επικουρική ασφάλιση.

Η παρούσα παράγραφος παύει να εφαρμόζεται όταν ο οικονομικός φορέας εκπληρώσει τις υποχρεώσεις του είτε καταβάλλοντας τους φόρους ή τις εισφορές κοινωνικής ασφάλισης που οφείλει, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των δεδουλευμένων τόκων ή των προστίμων είτε υπαγόμενος σε δεσμευτικό διακανονισμό για την καταβολή τους.

γ) γνωρίζει ή μπορεί να αποδείξει με τα κατάλληλα μέσα ότι έχουν επιβληθεί σε βάρος του οικονομικού φορέα, μέσα σε χρονικό διάστημα δύο (2) ετών πριν από την ημερομηνία λήξης της προθεσμίας υποβολής προσφοράς ή αίτησης συμμετοχής: αα) τρεις (3) πράξεις επιβολής

προστίμου από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας για παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας που χαρακτηρίζονται, σύμφωνα με την υπουργική απόφαση 2063/Δ1632/2011 (Β' 266), όπως εκάστοτε ισχύει, ως «υψηλής» ή «πολύ υψηλής» σοβαρότητας, οι οποίες προκύπτουν αθροιστικά από τρεις (3) διενεργηθέντες ελέγχους, ή ββ) δύο (2) πράξεις επιβολής προστίμου από τα αρμόδια ελεγκτικά όργανα του Σώματος Επιθεώρησης Εργασίας για παραβάσεις της εργατικής νομοθεσίας που αφορούν την αδήλωτη εργασία, οι οποίες προκύπτουν αθροιστικά από δύο (2) διενεργηθέντες ελέγχους. Οι υπό αα' και ββ' κυρώσεις πρέπει να έχουν αποκτήσει τελεσίδικη και δεσμευτική ισχύ. Ο λόγος αποκλεισμού δεν εφαρμόζεται όταν η εκτιμώμενη αξία της σύμβασης, χωρίς ΦΠΑ, είναι ίση ή κατώτερη από το ποσό των είκοσι χιλιάδων (20.000) ευρώ.

3. Η αναθέτουσα αρχή μπορεί να προβλέπει στα έγγραφα της σύμβασης παρέκκλιση:

α) από τον υποχρεωτικό αποκλεισμό που προβλέπεται στις παραγράφους 1 και 2 κατ' εξαίρεση, για επιτακτικούς λόγους δημόσιου συμφέροντος, όπως δημόσιας υγείας ή προστασίας του περιβάλλοντος ή/και

β) από τον υποχρεωτικό αποκλεισμό που προβλέπεται στην παρ. 2, όταν ο αποκλεισμός θα ήταν σαφώς δυσανάλογος, ιδίως όταν μόνο μικρά ποσά των φόρων ή των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης δεν έχουν καταβληθεί ή όταν ο οικονομικός φορέας ενημερώθηκε σχετικά με το ακριβές ποσό που οφείλεται λόγω αθέτησης των υποχρεώσεων του όσον αφορά στην καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης σε χρόνο κατά τον οποίο δεν είχε τη δυνατότητα να λάβει μέτρα, σύμφωνα με το τελευταίο εδάφιο της παρ. 2, πριν από την εκπνοή της προθεσμίας αίτησης συμμετοχής ή σε ανοικτές διαδικασίες της προθεσμίας υποβολής προσφοράς.

4. Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης οποιονδήποτε οικονομικό φορέα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις:

α) εάν η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποδείξει με κατάλληλα μέσα αθέτηση των ισχυουσών υποχρεώσεων που προβλέπονται στην παρ. 2 του άρθρου 18,

β) εάν ο οικονομικός φορέας τελεί υπό πτώχευση ή έχει υπαχθεί σε διαδικασία εξυγίανσης ή ειδικής εκκαθάρισης ή τελεί υπό αναγκαστική διαχείριση από εκκαθαριστή ή από το δικαστήριο ή έχει υπαχθεί σε διαδικασία πτωχευτικού συμβιβασμού ή έχει αναστείλει τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες ή εάν βρίσκεται σε οποιαδήποτε ανάλογη κατάσταση προκύπτουσα από παρόμοια διαδικασία, προβλεπόμενη σε εθνικές διατάξεις νόμου,

γ) εάν, με την επιφύλαξη της παραγράφου 3β του άρθρου 44 του ν. 3959/2011, η αναθέτουσα αρχή διαθέτει επαρκώς εύλογες ενδείξεις που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι ο οικονομικός φορέας συνήψε συμφωνίες με άλλους οικονομικούς φορείς με στόχο τη στρέβλωση του ανταγωνισμού,

δ) εάν μία κατάσταση σύγκρουσης συμφερόντων κατά την έννοια του άρθρου 24 δεν μπορεί να θεραπευθεί αποτελεσματικά με άλλα, λιγότερο παρεμβατικά, μέσα,

ε) εάν μία κατάσταση στρέβλωσης του ανταγωνισμού από την πρότερη συμμετοχή των οικονομικών φορέων κατά την προετοιμασία της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 48, δεν μπορεί να θεραπευθεί με άλλα, λιγότερο παρεμβατικά, μέσα,

στ) εάν ο οικονομικός φορέας έχει επιδείξει σοβαρή ή επαναλαμβανόμενη πλημμέλεια κατά την εκτέλεση ουσιώδους απαίτησης στο πλαίσιο προηγούμενης δημόσιας σύμβασης, προηγούμενης σύμβασης με αναθέτοντα φορέα ή προηγούμενης σύμβασης παραχώρησης

που είχε ως αποτέλεσμα την πρόωρη καταγγελία της προηγούμενης σύμβασης, αποζημιώσεις ή άλλες παρόμοιες κυρώσεις,

ζ) εάν ο οικονομικός φορέας έχει κριθεί ένοχος σοβαρών ψευδών δηλώσεων κατά την παροχή των πληροφοριών που απαιτούνται για την εξακρίβωση της απουσίας των λόγων αποκλεισμού ή την πλήρωση των κριτηρίων επιλογής, έχει αποκρύψει τις πληροφορίες αυτές ή δεν είναι σε θέση να προσκομίσει τα δικαιολογητικά που απαιτούνται κατ' εφαρμογή του άρθρου 79,

η) εάν ο οικονομικός φορέας επιχειρεί να επηρεάσει με αθέμιτο τρόπο τη διαδικασία λήψης αποφάσεων της αναθέτουσας αρχής, να αποκτήσει εμπιστευτικές πληροφορίες που ενδέχεται να του αποφέρουν αθέμιτο πλεονέκτημα στη διαδικασία σύναψης σύμβασης ή να παράσχει εξ αμελείας παραπλανητικές πληροφορίες που ενδέχεται να επηρεάσουν ουσιωδώς τις αποφάσεις που αφορούν τον αποκλεισμό, την επιλογή ή την ανάθεση,

θ) Εάν η αναθέτουσα αρχή μπορεί να αποδείξει, με κατάλληλα μέσα, ότι ο οικονομικός φορέας έχει διαπράξει σοβαρό επαγγελματικό παράπτωμα, το οποίο θέτει εν αμφιβόλω την ακεραιότητά του.

5. Κατά παρέκκλιση από τα οριζόμενα στην περίπτωση β' της παρ. 4, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να μην αποκλείει έναν οικονομικό φορέα, ο οποίος βρίσκεται σε μια εκ των καταστάσεων που αναφέρονται στην παραπάνω περίπτωση, υπό την προϋπόθεση ότι η αναθέτουσα αρχή έχει αποδείξει ότι ο εν λόγω φορέας είναι σε θέση να εκτελέσει τη σύμβαση, λαμβάνοντας υπόψη τις ισχύουσες διατάξεις και τα μέτρα για τη συνέχιση της επιχειρηματικής του λειτουργίας, στην περίπτωση των καταστάσεων της περίπτωσης β' της παρ. 4.

6. Σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, οι αναθέτουσες αρχές αποκλείουν έναν οικονομικό φορέα, όταν αποδεικνύεται ότι αυτός βρίσκεται λόγω πράξεων ή παραλείψεων αυτού είτε πριν είτε κατά τη διαδικασία, σε μία από τις περιπτώσεις των παραγράφων 1 και 2.

Σε οποιοδήποτε χρονικό σημείο κατά τη διάρκεια της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν οικονομικό φορέα, όταν αποδεικνύεται ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας βρίσκεται λόγω πράξεων ή παραλείψεων αυτού είτε πριν είτε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας ανάθεσης, σε μία από τις περιπτώσεις της παρ. 4.

7. Οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας εμπίπτει σε μια από τις καταστάσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2γ και 4 μπορεί να προσκομίσει στοιχεία προκειμένου να αποδείξει ότι τα μέτρα που έλαβε επαρκούν για να αποδείξουν την αξιοπιστία του, παρότι συντρέχει ο σχετικός λόγος αποκλεισμού. Εάν τα στοιχεία κριθούν επαρκή, ο εν λόγω οικονομικός φορέας δεν αποκλείεται από τη διαδικασία σύναψης σύμβασης. Για τον σκοπό αυτόν, ο οικονομικός φορέας αποδεικνύει ότι έχει καταβάλει ή έχει δεσμευθεί να καταβάλει αποζημίωση για τυχόν ζημίες που προκλήθηκαν από το ποινικό αδίκημα ή το παράπτωμα, ότι έχει διευκρινίσει τα γεγονότα και τις περιστάσεις με ολοκληρωμένο τρόπο, μέσω ενεργού συνεργασίας με τις ερευνητικές αρχές, και έχει λάβει συγκεκριμένα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, καθώς και μέτρα σε επίπεδο προσωπικού κατάλληλα για την αποφυγή περαιτέρω ποινικών αδικημάτων ή παραπτωμάτων. Τα μέτρα που λαμβάνονται από τους οικονομικούς φορείς αξιολογούνται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τις ιδιαίτερες περιστάσεις του ποινικού αδικήματος ή του παραπτώματος. Αν τα μέτρα κριθούν ανεπαρκή, γνωστοποιείται στον οικονομικό φορέα το σκεπτικό της απόφασης αυτής. Οικονομικός φορέας που έχει αποκλειστεί, με τελεσίδικη απόφαση, από τη συμμετοχή σε διαδικασίες σύναψης σύμβασης ή ανάθεσης παραχώρησης δεν μπορεί να κάνει χρήση της δυνατότητας που παρέχεται βάσει της παρούσας παραγράφου

κατά την περίοδο του αποκλεισμού που ορίζεται στην εν λόγω απόφαση στο κράτος - μέλος στο οποίο ισχύει η απόφαση.

8. Η απόφαση της αναθέτουσας αρχής για την διαπίστωση της επάρκειας ή μη των επανορθωτικών μέτρων κατά την προηγούμενη παράγραφο εκδίδεται μετά από σύμφωνη γνώμη της επιτροπής της επόμενης παραγράφου, η οποία εκδίδεται εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την περιέλευση του σχεδίου απόφασης της αναθέτουσας αρχής στην εν λόγω επιτροπή συνοδευόμενου από όλα τα σχετικά στοιχεία. Με την άπρακτη παρέλευση της ως άνω προθεσμίας η αναθέτουσα αρχή αποκλείει από τη διαδικασία σύναψης σύμβασης τον εν λόγω οικονομικό φορέα. Η απόφαση της αναθέτουσας αρχής, καθώς και η απόφαση με την οποία γίνονται δεκτά ένδικα βοηθήματα κατ'αυτής, κοινοποιείται στην Αρχή.

9. Για τις ανάγκες των παραγράφων 7 και 8 συνιστάται επιτροπή που απαρτίζεται από εκπροσώπους του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού, του Υπουργού Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, καθώς και του Υπουργού Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων. Η ως άνω επιτροπή συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού η οποία εκδίδεται εντός μηνός από τη δημοσίευση του παρόντος και ρυθμίζει τις αναγκαίες λεπτομέρειες οργάνωσης και λειτουργίας της. Χρέη Προέδρου εκτελεί ο εκπρόσωπος του Υπουργείου Οικονομίας, Ανάπτυξης και Τουρισμού.

10. Εάν η περίοδος αποκλεισμού δεν έχει καθοριστεί με αμετάκλητη απόφαση, ορίζεται ότι στις περιπτώσεις της παραγράφου 1 η περίοδος αυτή ανέρχεται σε πέντε (5) έτη από την ημερομηνία της καταδίκης με αμετάκλητη απόφαση και στις περιπτώσεις της παραγράφου 4 στα τρία (3) έτη από την ημερομηνία του σχετικού γεγονότος.

11. Το παρόν άρθρο δεν εφαρμόζεται σε δημόσιες συμβάσεις με εκτιμώμενη αξία ίση ή κατώτερη των δύο χιλιάδων πεντακοσίων (2.500) ευρώ χωρίς Φ.Π.Α.»

2. Ο ν. 3588/2007 (Α'153) «Πτωχευτικός Κώδικας», ως τροποποιημένος ισχύει, ιδίως :

- Το άρθρο 99 «Διαδικασία εξυγίανσης»

«1. Κάθε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με πτωχευτική ικανότητα σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1, το οποίο έχει το κέντρο των κυρίων συμφερόντων του στην Ελλάδα και βρίσκεται σε παρούσα ή επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων χρηματικών υποχρεώσεων του κατά τρόπο γενικό, δύναται να αιτείται την επικύρωση της συνυποβαλλόμενης συμφωνίας εξυγίανσης που προβλέπεται στο άρθρο 100. Το πρόσωπο του προηγούμενου εδαφίου δύναται να υποβάλει την ως άνω αίτηση και όταν δεν συντρέχει παρούσα ή επαπειλούμενη αδυναμία εκπλήρωσης, αν κατά την κρίση του δικαστηρίου υφίσταται απλώς πιθανότητα αφερεγγυότητάς του, η οποία δύναται να αρθεί με τη διαδικασία αυτή.

2. Η διαδικασία εξυγίανσης αποτελεί συλλογική προπτωχευτική διαδικασία, που αποσκοπεί στη διατήρηση, αξιοποίηση, αναδιάρθρωση και ανόρθωση της επιχείρησης με την επικύρωση της συμφωνίας που προβλέπεται στο παρόν κεφάλαιο, χωρίς να παραβλάπτεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών. Η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών παραβλάπτεται, αν προβλέπεται ότι οι μη συμβαλλόμενοι στη συμφωνία πιστωτές θα βρεθούν σε χειρότερη οικονομική θέση από αυτή στην οποία θα βρίσκονταν με βάση το όγδοο κεφάλαιο του παρόντος Κώδικα. Για την εκτίμηση της οικονομικής θέσης των πιστωτών λαμβάνονται υπόψη τα ποσά και τυχόν άλλα ανταλλάγματα που θα λάβουν και οι όροι αποπληρωμής των ποσών αυτών.

3. Αν ο οφειλέτης έχει περιέλθει σε παύση πληρωμών, με την αίτηση για επικύρωση συμφωνίας εξυγίανσης του παρόντος κεφαλαίου πρέπει να συνυποβάλλεται με το ίδιο

δικόγραφο αίτηση για την κήρυξη πτώχευσης κατά το άρθρο 5 παράγραφος 2. Παράλειψη συνυποβολής αίτησης πτώχευσης δεν καθιστά अपараδέκτη την αίτηση επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης του παρόντος κεφαλαίου, είναι όμως δυνατή η υποβολή αίτησης πτώχευσης από τους πιστωτές ή τον εισαγγελέα πρωτοδικών, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις της παραγράφου 1 του άρθρου 5 του παρόντος Κώδικα. Το άρθρο 98 εφαρμόζεται και στην παρούσα περίπτωση. Αν το πτωχευτικό δικαστήριο δεχθεί την αίτηση επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης, απορρίπτει την αίτηση κήρυξης πτώχευσης με την απόφαση με την οποία επικυρώνει τη συμφωνία. Αν το πτωχευτικό δικαστήριο απορρίψει την αίτηση επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης, προχωρεί στην εξέταση της αίτησης πτώχευσης.

4. Οι διατάξεις της προηγούμενης παραγράφου εφαρμόζονται αναλόγως σε αιτήσεις του οφειλέτη, πιστωτών ή του εισαγγελέα πρωτοδικών για την κήρυξη πτώχευσης, οι οποίες εκκρεμούν κατά το χρόνο υποβολής της αίτησης επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης του παρόντος κεφαλαίου και σε αιτήσεις του οφειλέτη, πιστωτών ή του εισαγγελέα πρωτοδικών οι οποίες κατατίθενται στο χρονικό διάστημα μετά από την υποβολή της αίτησης αυτής. Στην περίπτωση αυτή και μετά από αίτημα του οφειλέτη ή πιστωτή, η αίτηση κήρυξης της πτώχευσης είτε συνεκδικάζεται είτε αναβάλλεται για συνεκδίκηση με την αίτηση επικύρωσης της συμφωνίας εξυγίανσης.

5. Αν ο οφειλέτης περιέλθει σε κατάσταση παύσης πληρωμών μετά την υποβολή αίτησης επικύρωσης συμφωνίας εξυγίανσης, οφείλει να υποβάλει αίτηση πτώχευσης σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2 και δύναται να ζητήσει την αναστολή της εξέτασης της αίτησης πτώχευσης μέχρι την έκδοση απόφασης επί της αιτήσεως επικυρώσεως.

6. Αν ο οφειλέτης είναι ανώνυμη εταιρεία και συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 48 παράγραφος 1 στοιχείο γ' του κ.ν. 2190/1920, αναστέλλεται κατά τη διάρκεια της διαδικασίας εξυγίανσης, ήτοι από την υποβολή της αίτησης επικύρωσης του άρθρου 104 του παρόντος μέχρι να εκδοθεί απόφαση για αυτή, η έκδοση απόφασης για τη λύση της εταιρείας και η τυχόν προθεσμία που έχει χορηγηθεί σύμφωνα με την παράγραφο 3 του ίδιου άρθρου παρατείνεται αυτοδικαίως μέχρι τη λήξη της διαδικασίας εξυγίανσης. Αν ο οφειλέτης είναι εταιρεία περιορισμένης ευθύνης και συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 45 παράγραφος 2 του ν. 3190/1955, αναστέλλεται κατά την ως άνω διάρκεια της διαδικασίας εξυγίανσης η έκδοση απόφασης για τη λύση της εταιρείας.

7. Αρμόδιο δικαστήριο για τις διαδικασίες του παρόντος κεφαλαίου είναι το κατά το άρθρο 4 αρμόδιο πτωχευτικό δικαστήριο που, με την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων, δικάζει με τη διαδικασία της εκούσιας δικαιοδοσίας. Οι αποφάσεις του δεν υπόκεινται σε τακτικά ή έκτακτα ένδικα μέσα, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά.

8. Οι διατάξεις των άλλων κεφαλαίων του παρόντος Κώδικα εφαρμόζονται στις διαδικασίες του παρόντος κεφαλαίου μόνο στο μέτρο που γίνεται παραπομπή σε αυτές».

3. Το άρθρο 13 «Τροποποίηση άλλων διατάξεων» του ν. 4013/2011 «Σύσταση ενιαίας Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Συμβάσεων και Κεντρικού Ηλεκτρονικού Μητρώου Δημοσίων Συμβάσεων - Αντικατάσταση του έκτου κεφαλαίου του ν. 3588/2007 (πτωχευτικός κώδικας) - Προπτωχευτική διαδικασία εξυγίανσης και άλλες διατάξεις.», σύμφωνα με το οποίο :

«1. Όπου στον Πτωχευτικό Κώδικα ή άλλη νομοθεσία γίνεται λόγος για διαδικασία συνδιαλλαγής θα νοείται εφεξής η διαδικασία εξυγίανσης, εκτός αν προκύπτει κάτι άλλο. [...].»

4. Η υπ' αριθμ. 50844/11.5.2018 Απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης (τ. ΥΟΔΔ, αρ. 279/17.5.2018) με θέμα : «Συγκρότηση και ορισμός μελών γνωμοδοτικής επιτροπής

επί της επάρκειας των ληφθέντων επανορθωτικών μέτρων οικονομικών φορέων προς απόδειξη της αξιοπιστίας τους.»

II. Νομική εκτίμηση

Επί του ερωτήματος της ως άνω Επιτροπής, όπως αυτό αποτυπώνεται στο ιστορικό και με βάση τα στοιχεία που τέθηκαν στη διάθεσή μας, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

A. Σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 7 του άρθρου 73, «Οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας εμπίπτει σε μια από τις καταστάσεις που αναφέρονται στις παραγράφους 1, 2γ και 4 μπορεί να προσκομίζει στοιχεία προκειμένου να αποδείξει ότι τα μέτρα που έλαβε επαρκούν για να αποδείξουν την αξιοπιστία του, παρότι συντρέχει ο σχετικός λόγος αποκλεισμού. Εάν τα στοιχεία κριθούν επαρκή, ο εν λόγω οικονομικός φορέας δεν αποκλείεται από τη διαδικασία σύναψης σύμβασης. Για τον σκοπό αυτόν, ο οικονομικός φορέας αποδεικνύει ότι έχει καταβάλει ή έχει δεσμευθεί να καταβάλει αποζημίωση για τυχόν ζημιές που προκλήθηκαν από το ποινικό αδίκημα ή το παράπτωμα, ότι έχει διευκρινίσει τα γεγονότα και τις περιστάσεις με ολοκληρωμένο τρόπο, μέσω ενεργού συνεργασίας με τις ερευνητικές αρχές, και έχει λάβει συγκεκριμένα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα, καθώς και μέτρα σε επίπεδο προσωπικού κατάλληλα για την αποφυγή περαιτέρω ποινικών αδικημάτων ή παραπτωμάτων. Τα μέτρα που λαμβάνονται από τους οικονομικούς φορείς αξιολογούνται σε συνάρτηση με τη σοβαρότητα και τις ιδιαίτερες περιστάσεις του ποινικού αδικήματος ή του παραπτώματος. Αν τα μέτρα κριθούν ανεπαρκή, γνωστοποιείται στον οικονομικό φορέα το σκεπτικό της απόφασης αυτής. Οικονομικός φορέας που έχει αποκλειστεί, με τελεσίδικη απόφαση, από τη συμμετοχή σε διαδικασίες σύναψης σύμβασης ή ανάθεσης παραχώρησης δεν μπορεί να κάνει χρήση της δυνατότητας που παρέχεται βάσει της παρούσας παραγράφου κατά την περίοδο του αποκλεισμού που ορίζεται στην εν λόγω απόφαση στο κράτος - μέλος στο οποίο ισχύει η απόφαση.»

Συναφώς, στη σκέψη 102 του προομίου της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ αναφέρεται ότι, «Θα πρέπει, ωστόσο, να επιτρέπεται στους οικονομικούς φορείς να υιοθετούν μέτρα συμμόρφωσης με στόχο την άρση των συνεπειών τυχόν ποινικών αδικημάτων ή παραπτωμάτων και την αποτελεσματική πρόληψη των παρανομιών. Τα εν λόγω μέτρα μπορεί να συνίστανται ιδίως σε μέτρα που αφορούν το προσωπικό και την οργάνωση, όπως είναι η διακοπή όλων των δεσμών με πρόσωπα ή οργανισμούς που εμπλέκονται στην παράνομη συμπεριφορά, κατάλληλα μέτρα αναδιοργάνωσης προσωπικού, η εφαρμογή συστημάτων υποβολής εκθέσεων και ελέγχου, η δημιουργία δομής εσωτερικού ελέγχου για την παρακολούθηση της συμμόρφωσης και η έγκριση εσωτερικών κανόνων ευθύνης και αποζημίωσης. Όταν τα εν λόγω μέτρα προσφέρουν επαρκείς εγγυήσεις, ο εν λόγω οικονομικός φορέας δεν θα πρέπει πλέον να αποκλείεται για αυτούς τους λόγους και μόνον.»

Ειδικότερα η δυνατότητα αυτή παρέχεται για τους υποχρεωτικούς λόγους αποκλεισμού που συνιστούν ποινικά αδικήματα, για τις περιπτώσεις επιβολής προστίμων από το Σ.Ε.Π.Ε. στην περίπτωση παράβασης εργατικής νομοθεσίας, όπως ειδικότερα ορίζεται στην περ. γ' της παρ. 2 του άρθρου 73, όπως και για όλους τους δυνητικούς λόγους αποκλεισμού, εφόσον η αναθέτουσα αρχή τους συμπεριλάβει στα έγγραφα της σύμβασης, με εξαίρεση την περίπτωση αποκλεισμού του οικονομικού φορέα από τη διαδικασία ανάθεσης με τελεσίδικη δικαστική απόφαση.

Στους λόγους αυτούς δεν περιλαμβάνεται η περίπτωση αθέτησης υποχρέωσης καταβολής φόρων και εισφορών κοινωνικής ασφάλισης, για την οποία ωστόσο προβλέπονται ειδικοί λόγοι παρέκκλισης στην παρ. 3 του άρθρου.

Η απόφαση της αναθέτουσας αρχής για την διαπίστωση της επάρκειας ή μη των επανορθωτικών μέτρων εκδίδεται μετά από σύμφωνη γνώμη ειδικής επιτροπής, η οποία εκδίδεται εντός προθεσμίας τριάντα (30) ημερών από την περιέλευση του σχεδίου απόφασης της αναθέτουσας αρχής στην εν λόγω επιτροπή συνοδευόμενου από όλα τα σχετικά μέτρα. Με την άπρακτη παρέλευση της ως άνω προθεσμίας η αναθέτουσα αρχή αποκλείει από τη διαδικασία σύναψης σύμβασης τον εν λόγω οικονομικό φορέα. Η απόφαση της αναθέτουσας αρχής, καθώς και η απόφαση με την οποία γίνονται δεκτά ένδικα βοηθήματα κατ' αυτής, κοινοποιείται στην ΕΑΑΔΗΣΥ.

Όπως προκύπτει σαφώς από το ανωτέρω νομοθετικό πλαίσιο, ο εθνικός νομοθέτης προέβλεψε τη σύσταση της Ειδικής Επιτροπής της παραγράφου 9 του άρθρου 73, η οποία ενεργεί εν προκειμένω ως γνωμοδοτικό όργανο της αναθέτουσας αρχής, διατυπώνοντας σύμφωνη γνώμη. Η εν λόγω γνωμοδότηση δεσμεύει την αναθέτουσα αρχή, με την έννοια ότι η τελευταία δεν μπορεί να ενεργήσει κατά τρόπο διαφορετικό από αυτόν που της υποδεικνύεται με τη γνωμοδότηση, ενώ, σε περίπτωση άπρακτης παρέλευσης της προθεσμίας για την έκδοση της γνώμης η αναθέτουσα αρχή υποχρεούται να απορρίψει την προσφορά ή αίτηση συμμετοχής.

Η επιλογή αυτή καθαυτή να ανατεθεί κατ' ουσίαν η αξιολόγηση της επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων σε διαφορετικό από την αναθέτουσα αρχή κεντρικό όργανο, φαίνεται καταρχήν συμβατή με την Οδηγία 2014/24/ΕΕ, με βάση το τελευταίο εδάφιο της αιτιολογικής σκέψης 102 αυτής: *«Θα πρέπει ειδικότερα να έχουν [τα κράτη μέλη] την ελευθερία να αποφασίζουν αν επιθυμούν να επιτρέπουν στις επιμέρους αναθέτουσες αρχές να προβαίνουν οι ίδιες στις σχετικές αξιολογήσεις ή να αναθέτουν το καθήκον αυτό σε άλλες αρχές, σε κεντρικό ή μη επίπεδο»* (πρβλ και αιτιολ. σκ. 105 Οδηγίας 2014/25/ΕΕ και 71 Οδηγίας 2014/23/ΕΕ). Διαφαίνεται ότι σκοπός της ρύθμισης είναι η Επιτροπή αυτή να ενεργεί προς το σκοπό της ενημέρωσης του εξοπλισμένου με την αποφασιστική αρμοδιότητα οργάνου (της αναθέτουσας αρχής), με την παροχή εξειδικευμένων γνώσεων που απαιτούνται για τη λήψη απόφασης, ώστε η τελευταία να διαφωτιστεί ως προς τη νομιμότητα και την ουσιαστική ορθότητα (σκοπιμότητα) της πράξης που οφείλει να εκδώσει και την ανάλυση των κινδύνων που θα μπορούσε να ενέχει η ανάθεση της σύμβασης σε συγκεκριμένο προσφέροντα.

Όπως δε γίνεται δεκτό¹, με τη συγκρότηση και λειτουργία του οργάνου αυτού σκοπείται η αντιμετώπιση των ανακυπτουσών σε ολόκληρη την επικράτεια περιπτώσεων αποκλεισμού με αυξημένες εγγυήσεις αμεροληψίας και κατά τρόπο συστηματικό, διαφανή, τηρουμένων σε κάθε περίπτωση της αρχής της αναλογικότητας και της ίσης μεταχείρισης μεταξύ των υποψηφίων οικονομικών φορέων.

Κατά συνέπεια, η μεσολάβηση του κεντρικού αυτού οργάνου δικαιολογείται, αφενός, προς ασφάλεια δικαίου και προς αποφυγή αντιφατικών αποφάσεων, εφόσον είναι ευνόητο ότι το όργανο αυτό θα αξιολογήσει με ενιαίο τρόπο όμοια πραγματικά περιστατικά, αφετέρου, λόγω των κρίσιμων νομικών ζητημάτων που συχνά ανακύπτουν κατά την εφαρμογή και αξιολόγηση της καινοτόμου διαδικασίας αυτοκάθαρσης, η αντιμετώπιση των οποίων απαιτεί εξειδικευμένες γνώσεις και ικανότητες που, ενδεχομένως, σε αρκετές περιπτώσεις, να υπερβαίνουν τις δυνατότητες της αναθέτουσας αρχής (όπως λχ στην περίπτωση παραβάσεων του δικαίου του ανταγωνισμού)².

Η αρμοδιότητα της Επιτροπής προβλέπεται σε όλες τις περιπτώσεις για τις οποίες ο οικονομικός φορέας μπορεί να προσκομίζει στοιχεία προκειμένου να αποδείξει ότι τα μέτρα

¹ Δ. Ράικος/Ε. Βλάχου/Ε. Σαββίδη, Δημόσιες Συμβάσεις - Ν. 4412/2016, τόμ. 1, 2018, σ. 705.

² Πρβλ. Γνώμη Α16/2019 (ΑΔΑ: ΩΩΧΔΟΞΤΒ-Δ3Δ) της Αρχής.

που έλαβε επαρκούν για να αποδείξουν την αξιοπιστία του [ήτοι για τις παραγράφους 1, 2γ και 4 του άρθρου 73, όπως ρητά προκύπτει από τη γραμματική διατύπωση των παρ. 7 και 8 του ίδιου άρθρου].

Ωστόσο, δεν φαίνεται να προκύπτει ρητά η αρμοδιότητα της Επιτροπής να γνωμοδοτεί και επί των ειδικότερων παρεκκλίσεων και εξαιρέσεων από τους λόγους αποκλεισμού, ως αυτές εξειδικεύονται στις παρ. 3 (α) και 5 του ίδιου άρθρου, γεγονός που προκάλεσε το εξεταζόμενο ερώτημα.

Από τα διαλαμβανόμενα στο εξεταζόμενο ερώτημα συνάγεται ότι κατ' ουσίαν ερωτάται εάν η δυνατότητα της παρέκκλισης της παρ. 5 - στην προκειμένη περίπτωση η κρίση για το αν η υπαγωγή σε συμφωνία εξυγίανσης επιτρέπει την εκτέλεση της συγκεκριμένης σύμβασης από τον εν λόγω οικονομικό φορέα- θα μπορούσε να εκληφθεί ως μέτρο αυτοκάθαρσης για την επάρκεια του οποίου γνωμοδοτεί κατά το νόμο η Επιτροπή.

B. Στην παρ. 4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 ορίζεται ότι, «Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείουν από τη συμμετοχή σε διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης οποιονδήποτε οικονομικό φορέα σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες καταστάσεις: [...], β) εάν ο οικονομικός φορέας τελεί υπό πτώχευση ή έχει υπαχθεί σε διαδικασία εξυγίανσης ή ειδικής εκκαθάρισης ή τελεί υπό αναγκαστική διαχείριση από εκκαθαριστή ή από το δικαστήριο ή έχει υπαχθεί σε διαδικασία πτωχευτικού συμβιβασμού ή έχει αναστείλει τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες ή εάν βρίσκεται σε οποιαδήποτε ανάλογη κατάσταση προκύπτουσα από παρόμοια διαδικασία, προβλεπόμενη σε εθνικές διατάξεις νόμου,[...].»

Στην παρ. 5 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 ορίζεται ότι : «Κατά παρέκκλιση από τα οριζόμενα στην περίπτωση β' της παρ. 4, η αναθέτουσα αρχή μπορεί να μην αποκλείει έναν οικονομικό φορέα, ο οποίος βρίσκεται σε μια εκ των καταστάσεων που αναφέρονται στην παραπάνω περίπτωση, υπό την προϋπόθεση ότι η αναθέτουσα αρχή έχει αποδείξει ότι ο εν λόγω φορέας είναι σε θέση να εκτελέσει τη σύμβαση, λαμβάνοντας υπόψη τις ισχύουσες διατάξεις και τα μέτρα για τη συνέχιση της επιχειρηματικής του λειτουργίας, στην περίπτωση των καταστάσεων της περίπτωσης β' της παρ. 4.»³.

Οι διατάξεις αυτές αποτελούν μεταφορά στην εθνική έννομη τάξη του προαιρετικού λόγου αποκλεισμού της περ. β της παρ. 4 του άρθρου 57 της Οδηγίας 2014/24/ΕΕ (βλ. Διορθωτικό στην Οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/ΕΚ L 135/2016) σύμφωνα με την οποία: «β) εάν ο οικονομικός φορέας τελεί υπό πτώχευση ή έχει υπαχθεί σε διαδικασία εξυγίανσης ή ειδικής εκκαθάρισης ή τελεί υπό αναγκαστική διαχείριση από εκκαθαριστή ή από το δικαστήριο ή έχει υπαχθεί σε διαδικασία πτωχευτικού συμβιβασμού ή έχει αναστείλει τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες ή εάν βρίσκεται σε οποιαδήποτε ανάλογη κατάσταση προκύπτουσα από παρόμοια διαδικασία προβλεπόμενη σε εθνικές νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις»

Στην ίδια ως άνω παρ. 4 του άρθρου 57 ορίζεται ότι: «Παρά το στοιχείο β) του πρώτου εδαφίου, τα κράτη μέλη δύνανται να απαιτήσουν, ή να προβλέψουν τη δυνατότητα να μην

---

³ Σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του νόμου: «Με την παράγραφο 4 εισάγεται μία σειρά προαιρετικών λόγων αποκλεισμού, τους οποίους ο νομοθέτης αφήνει στη διακριτική ευχέρεια κάθε αναθέτουσας αρχής να τους περιλάβει στα έγγραφα της σύμβασης (προκήρυξη, διακήρυξη) και συγκεκριμένα ... 2) τελεί υπό πτώχευση ή έχει υπαχθεί σε διαδικασία εξυγίανσης ή ειδικής εκκαθάρισης ή τελεί υπό αναγκαστική διαχείριση από εκκαθαριστή ή από το δικαστήριο ή έχει υπαχθεί σε διαδικασία πτωχευτικού συμβιβασμού ή έχει αναστείλει τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες ή εάν βρίσκεται σε οποιαδήποτε ανάλογη κατάσταση, (αλλά καταργεί ως λόγο αποκλεισμού, τον μέχρι σήμερα λόγο που θεμελιώνεται όταν έχει κινηθεί εις βάρος του μία από τις διαδικασίες αυτές), ωστόσο, η Ελλάδα υιοθετεί ταυτόχρονα και τη δυνατότητα που δίδεται από τον ενωσιακό νομοθέτη και εισάγει στην παράγραφο 5 παρέκκλιση από τον υποχρεωτικό αποκλεισμό για τους λόγους αυτούς».

αποκλείεται από την αναθέτουσα αρχή ένας οικονομικός φορέας ευρισκόμενος σε μια των καταστάσεων του προαναφερθέντος σημείου, όταν η αναθέτουσα αρχή έχει αποδείξει ότι ο εν λόγω φορέας δύναται να εκτελέσει τη σύμβαση, λαμβάνοντας υπόψιν την εφαρμοστέα εθνική νομοθεσία και μέτρα σχετικά με τη συνέχιση της επιχειρηματικής του λειτουργίας στις καταστάσεις του στοιχείου β)».

Ο ως άνω λόγος αποκλεισμού αποτελεί αναμόρφωση του αντίστοιχου λόγου του άρθρου 45 της οδηγίας 2004/18 [συνένωση των δύο εδαφίων σε ένα], με τίτλο «Προσωπική κατάσταση του υποψηφίου ή του προσφέροντος», που όριζε στην παράγραφο 2 τα εξής:

«Κάθε οικονομικός φορέας μπορεί να αποκλείεται από τη συμμετοχή στη σύμβαση, όταν:

α) τελεί υπό πτώχευση, εκκαθάριση, παύση δραστηριοτήτων, αναγκαστική διαχείριση ή πτωχευτικό συμβιβασμό ή σε οποιαδήποτε ανάλογη κατάσταση που προκύπτει από παρόμοια διαδικασία προβλεπόμενη από τις εθνικές, νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις.

β) έχει κινηθεί εναντίον του διαδικασία κήρυξης σε πτώχευση, εκκαθάρισης, αναγκαστικής διαχείρισης, πτωχευτικού συμβιβασμού ή οποιαδήποτε άλλη παρόμοια διαδικασία προβλεπόμενη από τις εθνικές νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις.[...]

Τα κράτη μέλη καθορίζουν, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο και τηρουμένου του κοινοτικού δικαίου, τους όρους εφαρμογής της παρούσας παραγράφου.»⁴

Επ' αυτού είχε γίνει δεκτό (βλ. ιδίως σκ. 36 και 37 της απόφασης ΔΕΕ της 28ης Μαρτίου 2019 στην υπόθεση C-101/18) ότι το άρθρο 45, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, στοιχείο β', της εν λόγω οδηγίας επιτρέπει, πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να διασφαλιστεί η φερεγγυότητα του αντισυμβαλλομένου της αναθέτουσας αρχής, να αποκλείεται από τη συμμετοχή σε δημόσια σύμβαση κάθε οικονομικός φορέας ως προς τον οποίο έχει κινηθεί, μεταξύ άλλων, διαδικασία προληπτικού πτωχευτικού συμβιβασμού καθώς και ότι κατά το ίδιο ως άνω άρθρο παράγραφος 2, δεύτερο εδάφιο, τα κράτη μέλη καθορίζουν, σύμφωνα με το εθνικό τους δίκαιο και τηρουμένου του δικαίου της Ένωσης, τους όρους εφαρμογής αυτής της παραγράφου. Επομένως, οι έννοιες που περιλαμβάνονται στο άρθρο 45, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, μεταξύ των οποίων και η φράση «έχει κινηθεί διαδικασία πτωχευτικού συμβιβασμού», μπορούν να διευκρινιστούν και να εξειδικευτούν στο εθνικό δίκαιο, εφόσον όμως τηρείται το δίκαιο της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 4ης Μαΐου 2017, Esaprojekt, C-387/14, EU:C:2017:338, σκέψη 74 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

Εξάλλου, υποστηρίζεται⁵ ότι η ως άνω διάταξη 57 (4) β' της οδηγίας του 2014 καθιστά πλέον σαφές ότι οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να αποκλείσουν έναν οικονομικό φορέα που έχει χρεοκοπήσει ή βρίσκεται σε διαδικασία εκκαθάρισης, αλλά τονίζει ταυτόχρονα ότι οι αναθέτουσες αρχές δεν χρειάζεται να αποκλείουν για αυτόν τον λόγο. Οι συμβάσεις μπορούν να ανατίθενται σε οικονομικούς φορείς, ακόμη και όταν υπόκεινται σε διαδικασίες οικονομικής αφερεγγυότητας γεγονός που προάγει την ευελιξία, τον ανταγωνισμό και μπορεί να οδηγήσει σε αποτελεσματικότερη χρήση δημόσιων πόρων, στο βαθμό που μπορεί να γίνει αποδεκτή μια πιο συμφέρουσα από οικονομική άποψη προσφορά από οντότητα που αντιμετωπίζει προβλήματα ρευστότητας.

⁴ Πρβλ παρ. 2 (α) και (β) του άρθρου 43 Προσωπική κατάσταση του υποψηφίου ή του προσφέροντος (άρθρο 45 οδηγίας 2004/18/ΕΚ) του π.δ. 60/2007, στο οποίο η υπαγωγή σε διαδικασία εξυγίανσης δεν περιλαμβάνεται ρητά στους οικείους λόγους αποκλεισμού.

⁵ Sylvania de Mars, Exclusion and Self-Cleaning in Article 57: Discretion at the Expense of Clarity and Trade?, Newcastle Law School, Paper for UACES 45th Annual Conference, Bilbao, Spain, 7-9 September 2015, και τις εκεί παραπομπές σε Hans-Joachim Priess, 'The rules on exclusion and self-cleaning under the 2014 Public Procurement Directive' (2014) 23 PPLR 112; Albert Sanchez-Graells, 'Exclusion, Qualitative Selection and Short-listing in the New Public Sector Procurement Directive 2014/24' in Francois Lichere, Roberto Caranta and Steen Treumer (eds) Novelties in the 2014 Directive on Public Procurement (Djof 2014). P.118.

Επομένως, εισάγεται εξαιρετικός κανόνας που προβλέπει αντιστροφή του τεκμηρίου (απόδειξη της δυνατότητας εκτέλεσης της σύμβασης παρά τη συνδρομή λόγων αποκλεισμού)⁶.

Ειδικά για την περίπτωση της υπαγωγής του οικονομικού φορέα σε διαδικασία εξυγίανσης, η οποία αποτελεί και την αφετηρία του ερωτήματος, επισημαίνεται ότι, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 99 του Πτωχευτικού Κώδικα, όπως ισχύει μετά την τροποποίησή του με το ν. 4446/2016 : «*Η διαδικασία εξυγίανσης αποτελεί συλλογική προπτωχευτική διαδικασία, που αποσκοπεί στη διατήρηση, αξιοποίηση, αναδιάρθρωση και ανόρθωση της επιχείρησης με την επικύρωση της συμφωνίας που προβλέπεται στο παρόν κεφάλαιο, χωρίς να παραβιάζεται η συλλογική ικανοποίηση των πιστωτών.*».

Ως εκ τούτου, βασικός στόχος της υπαγωγής οικονομικού φορέα σε διαδικασία εξυγίανσης είναι η συνέχιση της επιχειρηματικής του δραστηριότητας και η διάσωση της επιχείρησης μέσω του μηχανισμού συνεργασίας οφειλέτη και πιστωτών⁷. Πρόκειται κυρίως για μια επιχειρηματική ενέργεια παρά νομική διαδικασία, όπου η επίτευξη διάσωσης της επιχείρησης εξαρτάται από την πρόθεση της ίδιας να προβεί στις απαραίτητες πράξεις, που μπορούν να την καταστήσουν βιώσιμη.⁸

Η συμφωνία εξυγίανσης δύναται να έχει ως αντικείμενο οποιαδήποτε ρύθμιση του ενεργητικού και του παθητικού του οφειλέτη και ιδίως τη μεταβολή του χρόνου εκπλήρωσης των απαιτήσεων, τη μεταβολή του επιτοκίου, τη μείωση των απαιτήσεων έναντι του οφειλέτη, την εκποίηση επιμέρους περιουσιακών στοιχείων του, την ανάθεση της διαχείρισης της επιχείρησης του οφειλέτη σε τρίτο, τη μεταβίβαση της επιχείρησης σε τρίτο ή σε εταιρία των πιστωτών, κτλ.

Το Δημόσιο, νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, δημόσιες επιχειρήσεις του δημοσίου τομέα, φορείς κοινωνικής πρόνοιας και ασφάλισης, δύναται να συναινούν στη σύναψη συμφωνίας εξυγίανσης υπογράφοντας τη συμφωνία με τους ίδιους όρους που θα συναινούσε υπό τις αυτές συνθήκες ιδιώτης πιστωτής, ακόμη και όταν με τη συμφωνία το Δημόσιο, τα νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι δημόσιες επιχειρήσεις του δημοσίου τομέα και οι φορείς κοινωνικής πρόνοιας και ασφάλισης παραιτούνται από προνόμια και εξασφαλίσεις ενοχικής ή εμπράγματης φύσεως⁹.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι για τις καταστάσεις οικονομικής αφερεγγυότητας που προβλέπονται στην παρ. 4 (β) του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 ο εθνικός νομοθέτης δεν κατέστησε υποχρεωτική για τις αναθέτουσες αρχές την εφαρμογή του μέτρου του αποκλεισμού, ούτε απαίτηση, ως είχε δυνατότητα, να μην αποκλείεται οικονομικός φορέας που, αν και βρίσκεται σε τέτοια κατάσταση, δύναται να εκτελέσει τη σύμβαση, καταλείποντας και στα δύο σημεία ευρύ πεδίο διακριτικής ευχέρειας στις αναθέτουσες αρχές.

Είναι ευνόητο ότι κατά την άσκηση της εν λόγω διακριτικής ευχέρειας θα πρέπει να συνεκτιμώνται από την αναθέτουσα αρχή όλοι οι όροι της διακήρυξης που αφορούν στις προϋποθέσεις συμμετοχής και ειδικότερα, αφενός, η συρροή του λόγου αποκλεισμού και με άλλους λόγους αποκλεισμού, όπως με τον υποχρεωτικό λόγο που αφορά στην αθέτηση των υποχρεώσεων όσον αφορά την καταβολή φόρων ή εισφορών κοινωνικής ασφάλισης της παρ. 2 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 και, αφετέρου, η πλήρωση των κριτηρίων ποιοτικής επιλογής που τυχόν έχουν τεθεί στη συγκεκριμένη διαγωνιστική διαδικασία, ιδίως αυτών που

⁶ Β. Χριστιανός/Θ. Πανάγος, Δημόσιες Συμβάσεις - Ερμηνεία κατ' άρθρο, 2018, Εκδόσεις Σάκκουλα.

⁷ Σκαλίδη, Η αναμόρφωση της προπτωχευτικής διαδικασίας εξυγίανσης με το ν.4446/2016, ΔΕΕ 2016, σελ.765.

⁸ Ωστόσο την πρωτοβουλία υπαγωγής στη διαδικασία μπορούν να έχουν και οι πιστωτές χωρίς τη σύμπραξη του οφειλέτη.

⁹ Πρβλ ενδεικτικά την από 16-5-2018 Αρ. Πρωτ: Γ36/04/222 εγκύκλιο του ΚΕΑΟ.

αφορούν στη χρηματοοικονομική επάρκεια των συμμετεχόντων, σύμφωνα με το άρθρο 75 του ίδιου νόμου.

Τέλος, όπως σε όλες περιπτώσεις δυνητικών λόγων αποκλεισμού, η εξουσία αυτή της αναθέτουσας αρχής πρέπει να ασκείται σύμφωνα με τις γενικές αρχές, όπως η αρχή της ίσης μεταχείρισης, της διαφάνειας, ιδίως δε η αρχή της αναλογικότητας, υπό την έννοια ότι τα μέτρα που περιορίζουν την πρόσβαση στην αγορά πρέπει να είναι ανάλογα με τον επιδιωκόμενο σκοπό, και πάντως δεν πρέπει να βαίνουν πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του στόχου αυτού μέτρου.

Κατά συνέπεια, αρμόδια να αξιολογήσει την αποδοχή της συμμετοχής οικονομικού φορέα στη διαδικασία, σύμφωνα με τους όρους της σχετικής διακήρυξης, αφού κρίνει τη συνδρομή της ύπαρξης ή μη σχετικού λόγου αποκλεισμού μετά από υπαγωγή της πραγματικής κατάστασης στον εκάστοτε λόγο αποκλεισμού –ιδίως σε περίπτωση συρροής περισσότερων λόγων- και αφού αξιολογήσει την πλήρωση ή μη των οικείων κριτηρίων ποιοτικής επιλογής, είναι η αναθέτουσα αρχή.

Κατά την ίδια λογική, η αναθέτουσα αρχή φαίνεται να είναι καταρχήν αρμόδια να εξετάσει (σε επίπεδο απόδειξης), συνεκτιμώντας τη φύση, το αντικείμενο και τις ειδικές περιστάσεις της υπό ανάθεση σύμβασης, την ικανότητα του οικονομικού φορέα να εκτελέσει αυτή, παρά τη συνδρομή λόγου αποκλεισμού.

Η θέση του εξαιρετικού αυτού κανόνα, σε διακριτή παράγραφο του άρθρου 73 (παρ. 5) σε σχέση με τις λοιπές ρυθμίσεις που διέπουν τη διαδικασία αυτοκάθαρσης (παρ. 7-9) συνηγορεί υπέρ του επιχειρήματος ότι αποτελεί ειδική ρύθμιση που συνάδει με το συγκεκριμένο λόγο αποκλεισμού και δεν εξομοιώνεται με τα λοιπά επανορθωτικά μέτρα [αποζημίωση για ζημιές που προκλήθηκαν από το ποινικό αδίκημα ή παράπτωμα, συνεργασία με τις ερευνητικές αρχές, λήψη τεχνικών και οργανωτικών μέτρων και μέτρων σε επίπεδο προσωπικού για την αποφυγή περαιτέρω ποινικών αδικημάτων ή παραπτωμάτων], που δύναται να επικαλεστεί ο οικονομικός φορέας σε περίπτωση παραπτώματος ή ποινικού αδικήματος.

Ως ειδική περίπτωση άρσης του λόγου αποκλεισμού εκ μέρους της αναθέτουσας αρχής αντιμετωπίζει τον ως άνω εξαιρετικό κανόνα και η θεωρία¹⁰, η οποία επισημαίνει, ωστόσο, την ανάγκη τήρησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης κατά την εφαρμογή της.

Προς επίρρωση της ανωτέρω σκέψης επισημαίνεται και η σχετική διατύπωση των αντίστοιχων ερωτημάτων που αποτυπώνονται στο Ενιαίο Ευρωπαϊκό Έγγραφο Σύμβασης (ΕΕΕΣ), «*Μέρος III: Λόγοι αποκλεισμού, Τμήμα Γ: Λόγοι που σχετίζονται με αφερεγγυότητα, σύγκρουση συμφερόντων ή επαγγελματικό παράπτωμα*», σύμφωνα με τον Εκτελεστικό Κανονισμό (ΕΕ) 2016/7 της Επιτροπής της 5ης Ιανουαρίου 2016 για την καθιέρωση του τυποποιημένου εντύπου για το Ευρωπαϊκό Ενιαίο Έγγραφο Προμήθειας (L 3/6-01-2016).

Ειδικότερα, σε αντιδιαστολή με τις υπόλοιπες περιπτώσεις υποχρεωτικού ή δυνητικού λόγου αποκλεισμού, όπου ο οικονομικός φορέας, σε περίπτωση συνδρομής στο πρόσωπό του των οικείων λόγων αποκλεισμού, οφείλει να επικαλεστεί τη λήψη εκ μέρους του μέτρων συμμόρφωσης («αυτοκάθαρσης») με στόχο την άρση των συνεπειών τυχόν ποινικών αδικημάτων ή παραπτωμάτων και την αποτελεσματική πρόληψη των παρανομιών, στην εξεταζόμενη περίπτωση της παρ. 4, περ. β' , ο οικονομικός φορέας που δηλώνει στο αντίστοιχο πεδίο με τίτλο «*Διαδικασία εξυγίανσης ή ειδικής εκκαθάρισης*» την τυχόν υπαγωγή

¹⁰ Χρυσούλα Μουκίου, Διαφάνεια, ακεραιότητα και εντιμότητα στις δημόσιες συμβάσεις, Η σταδιακή αφομοίωση του διεθνούς Soft Law σε επίπεδο δημόσιων συμβάσεων, Νομική Βιβλιοθήκη, 2018, σ. 355, Ε. Βλάχου σε Δ. Ράικος/Ε. Βλάχου/Ε. Σαββίδη, Δημόσιες Συμβάσεις - Ν. 4412/2016 - Ερμηνεία κατ' άρθρο, τόμ. 1, 2018, σ. 678.

του σε μια από τις ανωτέρω καταστάσεις οικονομικής αφερεγγυότητας, καλείται στη συνέχεια να δηλώσει, όχι τη λήψη εκ μέρους του μέτρων αυτοκάθαρσης, αλλά τους λόγους που αποδεικνύουν την ικανότητά του να εκτελέσει τη σύμβαση.

Ακόμη όμως και η προβλεπόμενη αντιστροφή του βάρους απόδειξης στην προκειμένη περίπτωση ήτοι, η απόδειξη από την αναθέτουσα αρχή του γεγονότος ότι ο οικονομικός φορέας είναι σε θέση να εκτελέσει τη σύμβαση, λαμβάνοντας υπόψιν τις ισχύουσες διατάξεις και τα μέτρα για τη συνέχιση της επιχειρηματικής του λειτουργίας, εν αντιθέσει με την απόδειξη της επάρκειας των επανορθωτικών μέτρων, όπου το βάρος φέρει ο οικονομικός φορέας που επικαλείται τη λήψη τους, καταδεικνύει τη διαφοροποίηση της παρέκκλισης αυτής από τα λοιπά μέτρα αυτοκάθαρσης.

Βάσει των προεκτεθέντων, κατά την άποψή μας, η κρίση καθεαυτή για την παρέκκλιση από το δυνητικό λόγο αποκλεισμού της περ. β' της παρ. 4 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016, σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου 73 εναπόκειται στην αναθέτουσα αρχή και δεν εξομοιώνεται με τη δέσμη των επανορθωτικών της αξιοπιστίας του μέτρων *[αποζημίωση για ζημίες που προκλήθηκαν από το ποινικό αδίκημα ή παράπτωμα, συνεργασία με τις ερευνητικές αρχές, λήψη τεχνικών και οργανωτικών μέτρων και μέτρων σε επίπεδο προσωπικού για την αποφυγή περαιτέρω ποινικών αδικημάτων ή παραπτωμάτων]*, για την αξιολόγηση της επάρκειας των οποίων προβλέπεται η προηγούμενη σύμφωνη γνώμη της επιτροπής της παρ. 9 του ιδίου άρθρου.

Τέλος, επισημαίνεται ότι, η εκ μέρους της ΕΑΑΔΗΣΥ παροχή γενικών οδηγιών και κατευθύνσεων, δεν δύναται να υποκαταστήσει την κρίση των αρμοδίων κατά περίπτωση οργάνων, στην αποκλειστική αρμοδιότητα των οποίων εναπόκειται να ελέγξουν εάν πληρούνται οι τιθέμενες από τον νόμο προϋποθέσεις σε συγκεκριμένη περίπτωση, κρίση η οποία και ελέγχεται από τα αρμόδια διοικητικά και δικαστικά όργανα. Επομένως, εναπόκειται στην αρμόδια Επιτροπή να αξιολογήσει το ειδικότερο περιεχόμενο του αιτήματος της αναθέτουσας αρχής και να αποφανθεί επί της αρμοδιότητάς της.

Περαιτέρω, επισημαίνονται οι κανόνες που ισχύουν επί σύμφωνης γνώμης και ιδίως η περίπτωση που το γνωμοδοτικό όργανο, λόγω νομικής πλάνης εκτιμά ότι δεν είναι αρμόδιο να επιληφθεί της υποθέσεως, οπότε γίνεται δεκτό ότι, το όργανο που έχει την αποφασιστική αρμοδιότητα οφείλει να αναπέμψει την υπόθεση στο γνωμοδοτικό όργανο και να τάξει εύλογη προθεσμία για τη διατύπωση γνώμης, οπότε νομίμως εκδίδεται η πράξη χωρίς να προηγηθεί γνώμη, αν παρέλθει άπρακτη η ταχθείσα με την αναπομπή προθεσμία¹¹.

Γ. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Από τις ανωτέρω αναφερθείσες διατάξεις, συνδυαστικά ερμηνευόμενες, και υπό το πρίσμα των ως άνω αναφερθέντων, η απάντηση που προσήκει να δοθεί στο ερώτημα της Επιτροπής επί της Επάρκειας των Ληφθέντων Επανορθωτικών Μέτρων Οικονομικών Φορέων προς Απόδειξη της Αξιοπιστίας τους, έχει ως ακολούθως:

Λαμβανομένων υπόψη:

- ότι το εθνικό νομοθετικό πλαίσιο δεν περιλαμβάνει ειδικότερα μέτρα και κατευθυντήριες οδηγίες ως προς την εφαρμογή των επανορθωτικών μέτρων ανά λόγο αποκλεισμού, πέραν την ανάθεσης της αξιολόγησής τους σε εθνικό επίπεδο

---

¹¹ Χαράλαμπος Χρυσανθάκης, Διαγράμματα Γενικού και Ειδικού Διοικητικού Δικαίου, 2013, σελ160, <https://www.prevedourou.gr/μει> παραπομπή σε ΣτΕ 4032/2008.

- ότι το ΔΕΕ δεν έχει ερμηνεύσει τις σχετικές διατάξεις, οι δε πρόσφατες αποφάσεις δεν αποφαίνονται επί του συγκεκριμένου ζητήματος
- ότι η παρ. 5 του άρθρου 73 του ν. 4412/2016 επιτρέπει στην αναθέτουσα αρχή να παρεκκλίνει από την εφαρμογή του δυνητικού λόγου αποκλεισμού της παρ. 4 (β) του ίδιου άρθρου- εφόσον τον είχε συμπεριλάβει στους λόγους αποκλεισμού- εάν αποδείξει ότι ο εν λόγω οικονομικός φορέας δύναται να εκτελέσει τη σύμβαση λαμβάνοντας υπόψη τις ισχύουσες διατάξεις και τα μέτρα για τη συνέχιση της επιχειρηματικής του λειτουργίας
- ότι ο νομοθέτης δεν έχει προβλέψει ρητά την αρμοδιότητα της Επιτροπής να γνωμοδοτεί και επί των ειδικότερων παρεκκλίσεων και εξαιρέσεων από τους λόγους αποκλεισμού, ως αυτές εξειδικεύονται στις παρ. 3 (α) και 5 του ίδιου άρθρου 73,

εναπόκειται στην αναθέτουσα αρχή να κρίνει αιτιολογημένα, λαμβανομένων υπόψη της φύσης και των ειδικότερων περιστάσεων εκτέλεσης της σύμβασης, εάν ο οικονομικός φορέας που έχει υπαχθεί σε συμφωνία εξυγίανσης δύναται να εκτελέσει τη συγκεκριμένη σύμβαση.

Αθήνα, 3 Ιουνίου 2020

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο Πρόεδρος

Γεώργιος Καταπόδης